

TAŞ

Recep SEYHAN

*Kazmayı kayalara değil kalplere vur ey
Ferhat niçindir kırdığım bunca taş senin*

Osman Sarı

Zamanı avuçlarında un ufak edip eleyen metruk ve kimsesiz bir şadırvan gibiydi; elinden hiç eksik olmayan o uzun değneğiyle, kerpiç duvarın bitişiğinde veya evle o taş arasında dinlendiği yolda yahut taşın hemen dibinde; -kendisiyle âdeta özdeşleşen ala bula renkte, tüyleri kabarık “Asgelin” dediği kedisi kucağında olduğu hâlde- yüzyıllardır oturuyordu sanki orada. Hep uzak ve derin bakan gözlerinin arkasında yüzyılın şeritleri vardı. Uzaklaştıkça derinleşip kaybolan kıvrımlı yollar gibiydi yüzü kadının; dağlardan çıkıp gelen ve bir ırmağa yürüyen ince dereleri andırıyordu yüzü; sayfaları açılmamış eski bir kitap gibiydi; zamanın haritası çizilmişti sanki yüzündeki hatlara.

Ne zaman, nereden ve nasıl getirildiği, içinde yaşadığı zamanın insanlarınca da bilinmiyordu ama kendisi buraya geleli oradaydı ve o yıla kadar yeri de hiç değiştirilmemişti. Rivayetler muhtelifi: Söylendiğine göre 2000 yıl öncesine varan bir geçmişi vardı ak taşın ve Frikyalılarından veya Lidyalılardan kalmaydı.

Bu görüşü seslendirenlere göre; bu taş, yine bu civarda fakat şimdi yerin altına saklanmış eski bir yerleşim biriminden defne avcılarınca çıkarılarak buraya getirilmişti.

Buna göre taş, bu civardaki lahitlerden birinin parçasıydı ve macerasının hepsi buydu.

Başka bir görüşe göre, bu civarda, ikiz tepelerin arkasında büyük bir saray vardı; o sarayın bahçesinde bir heykelin kaidesiydi ve yüzyıllar sonra oradan alınarak buradan 60 km uzaklıktaki daha büyük bir saraya götürülmüştü: Orada sarayın önünde kralların halka hitap edebileceği bir yükselti olarak kullanılmıştı.

Yüzyıllar sonra oradan da alınmış ve bir külliyeinin bahçesinde şehir aksesuarı kaidesi olmuştu.

Bir başka görüşe göre, o kadar yaşlı değildi; geçen yüzyılda yapı taşı veya havan taşı olarak kullanılmıştı; bu kadar basitti.

Diğer görüş bunu büsbütün yalanlıyordu ve gerekçe olarak da ‘havan taşı köşeli olmaz’ diyordu.

Büyük şehirlerde oturan köyün ‘okumuşlarından’ birine kalırsa bu taş, eski Mısır’dan, Baalbek’ten getirilmiş olabilirdi.

İnşaatçı Rafet Usta’ya göre üzerindeki işçilik sıradan değildi ve elmas uçlu kesicilerle işlenmişti.

Tartışmalar böyle sürüp giderken başka bir ortamda tartışmaların yönü ağırlığına çevriliyordu: Oldukça ağır olduğu konusunda herkes hemfikir. Kimine göre 30, kimine göre 28 veya 25 ton idi. Üzerine taşıdığı ağırlık bir taşın ağırlığı değildi de yüzyılların birikimiydi sanki... Köyün ezeli meczuplarından Deli Durmuş’una göre ise ak taşın ağırlığı, bulunduğu yerdeki insanların sırtladığı günahlarının toplamı kadardı.

Yaklaşık 2m³ bir alanı kaplıyordu. Bir tarafında, tam da ortasında, bir gerecin kullanılması için özel bir işçilikle yirmi cm² ebadında 2cm derinliğinde oyuk vardı. Kirli beyaz renkte idi ve dış yüzeyi kendi yüzü gibi ince fakat pütürlü, sayısız sığ çukurlarla doluydu. Belki de onunla perçinlenen dostluğunun kesintisiz sürüp gelmesinin temelinde, ak taşın gözleri önünde yaşlanması vardı; her ikisinin de tarihine kaydedilen yüzlerindeki bu çukurlar vardı. Bu çukurlarda, şimdi çoktan çekilip gitmiş, kim bilir kaç insanın çocuk elleri dolaşmıştı üzerinde; kaç çocuk, üzerine çıkıp çocuk varlığını oradan çevresine coşkuyla ilan etmiş, kaç da mahiyetini yalnızca kendisinin bildiği bir haberi çıkıp oradan duyurmuştu? Sonra onlardan kaç, üzerinden atlayarak yükseklik duygusunu aşma egzersizleri yapmış, kaç bu sırada düşüp ağlayarak evin yolunu tutmuştu kim bilir? Dahası, kim bilir kadının kendisi gibi kaç kişi bu taşın gözleri önünde yaşlanmıştı ve onlardan kim bilir kaç, dibine çömelerek asırlık sırtını ona dayayıp böyle uzaklara bakmıştı.

Bu köye geldiğinde ilk onu görmüştü ve onunla sayıları da yılları da artık unutulmuş olan geçmiş zamanları paylaşmıştı. Taşın önünde, sonradan yerleştirilmiş, oturmak için sekmen ya da oturak gibi kullanılan yüzeyi dümdüz, fakat başkaca bir özelliği de olmayan küçük bir taş daha vardı. Her gün, düzenli olarak, sabahın erken saatlerinde, bir işe gider gibi; koltuğuna kıstırdığı, kirlenmiş, rengi solmuş mini bir oturak minderi; peşinde kedisi Asgelin; elinde de o, yanından hiç eksik etmediği uzun, kuru fındık değneği olduğu hâlde iki büklüm evden çıkar, o kısa yolda bir iki kez soluklanarak buraya gelir; oturak taşına oturtur, sırtını da güvenli bir dağa yaslar gibi ak taşa yaslardı. Fasıla olmaksızın son 40 yıldır böyleydi bu. Değneği kucağında olduğu hâlde dizlerini dikip yaslanmış olarak saatlerce otururdu; orada tarifsiz bir ferahlık bulurdu; taşa yaslanan sırtı değildi de koca bir geçmişi vardı sanki.

Dışarıdan biri, oturak taşına koyduğu o mini minderden ve o kuru değnekten başka kendisine ait hiçbir eşyası yok sanabilirdi. Gerçek de buna yakın bir yerdeydi; biri gül desenli iki eski fistanı, bir kolsuz kazağı, sürekli giydiği şalvarımsı bir tumanı, soğuk aylarda başına sardığı havluya benzeyen kenarları fırırlı siyah bir örtüsü, onun altında kenarları oyalı bir çember ve onun da altında altlık olarak kullandığı bir kep'ten başka dünyada kendisine ait hiçbir eşyası yoktu. (Bir de -sayılırsa- isim anası kendisi olan Asgelin'i vardı.)

Uzak ve unutulmuş geçmişlerden süzülüp gelerek şimdiye ulaşan zamanların eriyip dağılan gözlerini, yine zamanın heybesine atılmış, buharlaşıp uçmuş, böyle bir sürü gün sıyrıklarını taşın varlığında diriltir; elde ettiği görüntüye kendi varlığını da katarak yaşamakta olan yeni güne eklerdi.

Ak taşın hemen önündeki bu toprak yoldan neler geçmemişti...

Haftanın belli günlerinde kalaycılar, süpürgeciler, çerçi katırları, keçeciler, çuhacılar geçirdi o tozlu yoldan...

Sonra hiç eksilmeyen kağnılar, eşya yüklü merkepler, saman çetenleri, atlı misafirler...

Çok sonra acemi şoförlerin kullandığı egzozundan duman çıkan gürtlü traktörler, köye jandarma getiren koldan vitesli cipler, çok daha sonra Almanci taksileri...

Sanılırdı ki sokaktan gelip geçen insanların, hayvanların, eşyaların, taşıtların; ağaçlarda birbirleriyle yarışarcasına ötüşen kuşların evlerin çep-

rine çarpıp duran sesleri kendisine katılarak çoğalır ve o sesler oradan da sıçrayarak duvar yarıklarına gizlenirdi.

Bu sesler, gözünün önünde eskiyip dağılan evlerden de önce bünye-sindeki çukurlarda yuvalanmak için yüzyıllarca çaba harcamış, sonra orada kendisine binlerce mekân edinmişti sanki üstelik bunu duyumsuyordu da:

Eşya sesleri; yüzyıllardır kullanılan ve dönemine göre değişen araç gereç sesleri...

Uzun yaz akşamlarında gıcırdayarak köye giren kağnı sesleri, nal sesleri; at kişnemeleri, kamçı sesleri, sonra eşek anırmaları, sığır böğürtüleri...

Sonra gün doğarken ya da ağaçların yapraklarında yıpıl yıpıl sallanan akşam güneşlerinin soluklaşıp eriyerek çekildiği saatlerde, ağaçların dallarından sokaklara yansıyan karga, leylek ve kuş sesleri, tavuk gıdıklamaları, kedi ve köpek sesleri...

Ağaçların hışırtıları, rüzgârın uğultusu; yağmur sesi; sonra karlı-tipili kış günlerinde fırtına ısıkları...

Her dönemde hiç eksilmeyen ve yenilenerek devreden çocuk çığlıkları; yıllar sonra ilk kez duyduğu motorlu taşıt sesleri...

Birkaç örsle veya çekiç darbesiyle dokunulsa bu sesler oradan tek tek çıkacaklarmış da gelip sizin yamaçlarınıza konacaklarmış gibi gelirdi; dikkatle baktığınızda bunu duyumsardınız.

Kadın, kendi içinde, sırtını yasladığı taşla konuşurdu hep. Gerçi taşı, oturduğunda hep arkasına kalıyordu ama iletişim onunla o sırt teması sırasında gerçekleşiyordu; geriye bakmadan da taşın gözlerini görebiliyor, söylediklerini işitebiliyordu. Taşa neler anlattığını onun kendisine neler söylediğini yalnızca ikisi biliyordu; çünkü ak taş ile konuşmaları bizim bildiğimiz kelimelerle değildi. İçinde kelimelerin ve cümlelerin olmadığı, kimsenin bilmediği bir dilden -belki de 'taşça' bir dille- konuşuyordu da kimse söylediklerini bu yüzden duymuyor; dolayısıyla da anlamıyordu.

Gözü önünde büyüyen çocuklar şimdi çoktan altmışına ulaşmıştı. O çocuklardan biri, ellisine varınca gözlemine şöyle özetlemişti: (Kendisi için kısaca "ebe" derlerdi köylüler.) "Ben bildim bileli ebe bu yaştadır ve yine bildim bileli burada oturuyor."

Evden çıkışını ve eve dönüşünü kimse de görmüş değildi. Sanki ortaklıkta kimselerin olmadığı bir zamanda oraya gelirdi ve yine kimsenin gör-

mediği bir zamanlarda oradan kalkıp eve dönerdi. Sanılırdı ki taşın içinde bir yerlerde yaşıyordu da kimseye görünmeden gizlice oradan çıkıp geliyor ve taşın dibine çömüp oturuyordu. Bazen bir komşusu; işkefe, kül gömbesi, sac yağlısı, çörek, pağaç pişirme gibi coşkulu bir ortamda hazırlanan yiyeceklere; tarhana bulama, bulgur kaynatma gibi şenlikli etkinliklere ya da yemeğe çağırırdı ve onun oradan bu amaçla hareketini de pek gören olmazdı. Hiç yoktu sanki veya yok gibi yaşıyordu, varlığını gören olmuyordu. Normal insani ihtiyaçlarının karşılanması veya bir hacetinin giderilmesi yönünde kimseden bir şey ummuyor; ya da kimseye bu yönde bir serzenişte de bulunmuyordu. Esasen çevresince varlığının görülüp fark edilmesi yönünde hiçbir çabası olmadığı gibi kimseden bir şikâyeti de yoktu.

O kısacık mesafede, dönüş yolunda veya eve ulaştığında evin bireylelerinden birine rastlarsa onlardan hiçbiri de kendisine nasıl olduğunu, bugün ne yaptığını, bir ihtiyacı olup olmadığını pek sormazdı. Sorulsa da ne diyecekti, “oturdum” mu diyecekti? Belki de çevresindekiler, alacakları bir cevap olmadığını veya konuşma isteği bulunmadığını bildiklerinden yahut verilen cevabın bir farklılık içermeyeceğini, kimi de sorusunu işittirmekte zorlanacağını düşünerek böyle uğraşmak istemediği için sormuyordu; ama onun da böyle bir beklentisi de yoktu zaten. Çok önceleri, az çok konuştuğu zamanlarda, çocuklardan sonra en fazla iki kişiyle konuştuğu görülürdü: Deli Durmuş ya da münzevi yaşayan yarı meczup Ahraz Recep. Bu dostlarından birinden böyle hâl hatır sorma bağlamında bir soru yöneltirse “eh işte” ile başlar ve sadece bir cümle söylerdi:

“Süre doldu lakin davet vaki olmadı” derdi; başka bir zaman “davet bekliyoruz” veya “vakti tamamlamaktayız” gibi şeyler söylerdi.

Bir günde ağzından çıkan cümlelerin tamamı üç beş cümleyi geçmezdi.

Yaramazlıklarıyla kendisine rahatsızlık veren çocuklara, hitap sözcüğünün ünlüsünü az uzatarak “Laaan kopuk!” derdi ve çocuklar da iletiyi alırlardı.

Çok bunalırsa, “Az ötede bağırın oğul, kulaklarım eskisi gibi değil” derdi sadece. (‘oğul’ hitabındaki ‘u’ ünlüsünü yakarış tonunda uzatarak...) “Gel oğul, sana bir şey vereyim” derse bu sözün ardından, koynundan ceviz veya fındık gibi bir yiyecek çıkarırdı.

Bir şey soracaksa, sorusu, içinde bulunulan namaz vaktiyle ilgili olurdu genelde, “Vakit oldu mu oğul?” ya da “ezan okundu mu?” gibi şeyler sorardı en çok.

Günde iki kere abdest alır; namazını oturduğu yerde işaretlerle kılar, bundan da -kucağındaki kedisinden başka- kimsenin haberi olmazdı.

Uzak şehirlerden köyüne misafir olarak gelenler, konuşurmak isterlerdi ama o onların da hâl-hatır sorularına cevap olarak, “Eh işte” derdi sadece, başka bir şey demezdi.

Olur da bunlardan biri “Yaş nerelerde Dudu?” diye sorarsa gözlerini ayak uçlarına göndererek “Yaşımı unuttum” derdi kısaca ve fazlaca konuşmak istemezdi.

“90 var mı?” diyebilirdi soru sahibi, ısrar edebilirdi. Bu kez kadın, sağ elini yukarı doğru kaldırarak ‘çık, yukarı çık’ işareti verirdi.

Soru sahibi 100 rakamını telaffuz edince elindeki değneği kaldırıp boşlukta bir daire çizerek “o civarda” belki de “az üstünde” demek isterdi.

Soru yöneltten kişiyi tanıdığı da söylenemezdi zaten.

Şimdiye kadar başkasına geçmişiyle ilgili bir bilgi verdiği, kimsenin de bunu merak edip sorduğuna tanık olunmamıştı. Dolayısıyla kimse de hakkında sağlıklı bir bilgiye sahip değildi.

Özellikle dışarıdan gelenler, yaşıyla ilgili soru yöneltmekten yine de vazgeçmezlerdi. Bu konuda daha fazla ısrarlı olanlara “söylersem bereketi kaçar” derdi.

Sonrası derin bir sükût...

Son yıllarda, günlerce konuşmadığı olurdu bazen. Belki de cümleleri tükenmişti de söyleyecek sözü kalmamıştı kimseye; insanların ondan duyacakları sözler gündelik hayatlarına karşılık gelmiyor olabilirdi; belki de konuştuğunda sözlerini yıpranmış bulabilirdi. Belki bunların hiçbiri değildi de sözlerini ulaştıracağı bir kulak bulamıyordu insanlarda. Konuşmadan saatlerce oturuyordu ve gözlerinin altından görünmeyen bir yerden bakıyordu. Nereye baktığını ve ne düşündüğünü kimse bilmezdi; hatta nasıl baktığını ayırt eden, gözlerinin rengini gören veya fark eden de yoktu. Sadece bu değil; kucağındaki Asgelin’in kaçınıcı Asgelin olduğunu da kimse bilmiyordu, merak eden de çıkmamıştı.

Varlığıyla ilgili etrafındakilerin davranış kalıplarını kanıksamıştı; bu sebeple bir beklentisi de kalmamıştı. Söğütlerin arasından sessiz ve derinden akan bir su kanalı gibi varlığını kimseye duyurmadan hiç yaşamıyormuş gibi önündeki zamanlara akardı.

Varlığından insanların rahatsız olma ihtimali üzerine kuruyordu sanki gündelik hayatını; yaşından beklenmedik biçimde, kimseye yükünü hissettirmek istemeyen hederli bir insanın dikkatine sahipti: Eve sanki girmez de bir hırsızın bir eve girmesi gibi gizlice sızar; çıkarken de çıkmaz, sıvışırdı. Komşularından Fadik Kadın'ın söylediğine göre 'önüne konursa yer, konmazsa karnının acıktığını veya susadığını bile söylemez, hiçbir şey yemeden içmeden yaşıyormuş gibi yaşardı. "Kimseye yükü yok" diye tamamlıyordu Fadik Kadın da sözünü. Köyün içinde toplam iki fırın vardı ve bu fırınlarda pişirilen cevizli, patatesli, soğanlı, çökelekli ekmeklerden kendisine nasibi mutlaka ulaştırılırdı. Kadınlar "Dudu Kadın'ı unutmayın kız!" diye ünlerlerdi kızlarına ve bu nesilden nesile böyle tevasüren devredip gelmişti. Kendisi hakkında gıyabında köyde konuşulan bütün sözler de hemen hemen bundan ibaretti.

Derken, taş ile beklenmedik bir günde yolları ayrıldı Dudu Kadın'ın.

O, gittikten bir süre sonra, taş; orada kendisini yapayalnız hissettiğini, konuşup hâlleşecek kimsesi kalmadığını bir şekilde hâl diliyle ilettiler insanlara. Onlar da ona uygun olduğunu düşündükleri bir mekân bulmakta gecikmediler.

Ağırlığı bilindiği için bir yerden başka bir yere taşınmasının büyük bir çaba gerektireceği öteden beri konuşulurdu ak taşın. Kim bilir hangi zamanlarda ve kaç kez yapılan o konuşmaların, sonunda eyleme dönüştüğü gün gelip çatmıştı: Taşınacaktı.

Diğer bütün taşlar da oradaydı sanki o gün; tanıklık ettiği olaylar; görüp yaşadığı zamanlar, karşılaştığı insanlar, özellikle de Dudu Kadın da oradaydı; hepsi onu uğurlamaya gelmişlerdi.

Sadece bunlar da değil; kesilip yakılan veya ahşap evlerde kullanılan, sonra yerine yenisi gelen ağaçlar...

Sonra savaşlar, göçler, yokluklar, kuraklıklar ve yoksulluklarla gelen jandarma baskınları; insanları, aylarca harcanan emeklerin sonunda ambara konan tahıl ürünlerini köşe bucak saklamaya zorlayan, o, gözlerin ferini tüketen eşsiz zulümler...

Düğünler sonra, bayramlar, uğurlama şölenleri; yaşanan mevsimler; gök gürültüleri, yağmur sesleri, doğan ve batan güneşler, gök gürültüleri, ay ışığının gümüşü geceleri, beyinleri pişiren temmuz güneşleri...

En son ağaçların dallarında sallanan akşam güneşlerinin soluklaşıp eriyerek çekilip tükendiği uzun yaz akşamlarında, köye, Uzak Doğu ezgilerini andıran bir inlemeyle giren kağnı sesleri, hemen önündeki sokaktan geçen muhtelif hayvan sesleri; gökleri delen kavak, ceviz ve dut ağaçlarından gönderilen kuş sesleri, tekrar çocuk çılgınlıkları ve tabii son yıllarda işittiği motor sesleri...

Bir zamanlar mesafeleri içinde tamamlayarak yol alan katarlar, göçerler, yürükler, hancılar, sürekçiler, kervanlar...

O uzun yolculuklarda eriyip kaybolan ve şimdi nerelerde gizlendiği bilinmeyen yitik zamanların tozlu ve bulanık nefesleri, yine şimdiki zamanlarda yok hükmüne geçmiş olan görüntüler, gölgeler...

Sonra türlü çeşit kokular; çiçek kokuları, iğde, çürümüş ot ve meyve kokuları, bacalardan çıkan duman kokuları, yemek kokuları ve yüzyıllar sonra türeyen gaz, benzin ve mazot kokusu...

Şimdi kaybolup yitmiş, yaşandığından çok da emin olunmayan soluk zamanlar...

Hepsi oradaydı ve onu uğurlamaya gelmişlerdi sanki.

Ak taş, yıllar sonra, orada herhangi bir taş olarak değil de sözü geçen yüzyılların seslerini, görüntülerini ve kokularını hafızasına kaydedip depolayan donanımlı bir aygıt olarak görünmüştü bana da o gün. Kaydettiği bu sesleri ve görüntüleri çok merak ediyordum. Bir gün gidip şimdiki yerinde onunla konuşmayı düşledim; orada ona içinde biriktirdiklerini bana göstermesini şiddetle arzu ettim. Talebim bir bakıma onun sırlarıydı; belki de sırrını kimseyle paylaşmak istemeyeceği düşünülüyordu ki kimse de çıkıp şimdiye kadar böyle bir talepte bulunmamış olmalıydı. Sonra düşündüm ki ak taş, 60 yıla yakın bir süre, bütün zamanlarını kendisiyle paylaşan Duda Kadın dururken -şayet anlatmışsa- yaşayıp gördüklerini, sırlarını, kendisiyle ciddi bir geçmişi olmayan benimle niçin paylaşsın idi ki?

O gün; taşın, imece usulüyle, binbir meşakkatle yerinden kaldırılıp bir traktörün damperli römorkuna yerleştirildiği o gün; ak taşın, inşaatı bitmek

üzere olan yeni caminin minaresinin temeline kaide taşı olarak konmak üzere taşındığı o gün, o da oradaydı.

Evin sokağa bakan köşesinde, elinde uzaktan bakıldığında bir çalı parçası gibi duran o değnek ve yine her zamanki gibi kucağında Asgelin olduğu hâlde yine derin bakan gözlerle iki büklüm oturuyordu. Tam olarak oturuyordu demek de zor; içine büzülmüş, zaten bir deri bir kemik kalmış küçücük bedeni küçüldükçe küçülmüş, neredeyse yok olmuştu.

Onun için olağan dışı bir gün olduğundan kuşku yoktu.

Geride kimsesi kalmamış, son kimsesini de az önce uğurlamış bir insanın çöküşüyle yine çökmüştü duvar dibine.

Esasen oradaki, oradan taştan önce ayrılan kadının maddi varlığı da değildi; o mekâna imgeye dönüşmüş olarak bir süreliğine gelmişti.

Gözüm orada, onunla ikinci kez buluştuğunda burnunu fistanının eteğinin terinse siliyordu.

Ortada derin bir uğultu, ıkınmalar, güç kaldırma esnasında çıkan metal ve ahşap kaldıraç sesleri vardı. Kan ter içinde kalan telaşlı insanların zaman zaman nefesleri ve aniden yükselen sesleriyle bir anda ortalığı bir gürültü kaplıyordu.

İşlem bitip de zafer çılgınlıklarına benzer bağırtılar eşliğinde motorlu araç hareket ettiğinde kadın; ak taşın peşinden, oğlunu askere uğurlayan bir annenin yüreğini delen firkat duyguları içinde, gözlerinin oyuklarında gizlenen zamanın derinliğinden, yine uzun fakat kederli gözlerle bakıyordu.

Onu orada, duvar gibi bir yere iliştilmiş ve üzerine de kireç badanası çekilmiş hâlde görünce, evlerin en az ulaşılan köşelerinde kendilerine dokunacak bir el bekleyen albümlerdeki resimlere karıştım; sonra zamanın, paçalarından ya da omuzlarından tutuşup yıllardır yanmakta olduğu insanların arasında buldum kendimi bir anda. Fakat ak taş, ilkin Duda Kadın'a götürdü beni.

O karşılaşmada birkaç ilk de yaşadım: O, kimseyle göz göze gelmezdi bunu biliyordum, bu kez başardım bunu; bana baktı, ilk kez göz göze geldim onunla. Gözlerini bu kadar yakından görmemiştim. Gözlerinin çevresi kan çanağıydı; belki de bundan dolayı kaçırıyordu insanlardan gözlerini. Hep derin ve uzak bakıyordu. Çocukken, baktığı yerde ne gördüğünü hep merak ederdim.

Hâlini sorduğumda bana da ilkin “eh işte dedi” dedi ve sustu. İşitmesi için sesimi yükselterek kendimi hatırlattım. “Hoş gelmişsin” dedi. Beni tanımış olmasına ben de şaşmıştım doğrusu. Dili çözülmeye çalışıyor gibiydi sanki. Tadına doyum olmaz bir yiyeceğin damakta kalan tadını geveler gibi, konuşmadığı hâlde dudakları hareket hâlindeydi. O hâli gören herkes aynı şeyi düşünebilirdi: Kelimeleri cümle kalıplarına dökmek için ağızda geveleyerek kullanışa hazırlamak üzere işleyip dokumaktaydı sanki ve biraz sonra konuşacaktı. Öyle de oldu: “Çok uzak gittin, gelmiyorsun pek” dedi. Sonra “Bu gece ölür müyüm acaba diyorsun; sabah kalkıyorsun ki ölmemişsin” dedi ve tekrar sustu.

Bana içini açtı bu kez ve böylece ilk uzun cümlesini sanırım benim için kurdu kadın. “Yanakların kıpkırmızı, çığlık çığlığa idin buralarda; toz toprak içinde, soluk soluğa çelik çomak oynardın. Bir saat miydi neydi, onu kaybetmiştin. Oyuncak saat olmalı. On kere sormuştun bana.”

Asgelin’in kulaklarını ovuyordu o sırada; hayvan mayışmış hâlde kendini kadının ellerine bırakmıştı.

Yine sözcükleri kısa süre ağızda dokuduktan sonra âdeta çözüldü, söze kendi seçtiği yerden, o anda gittiği yerden girdi: “Bir gelişi vardı ki dedenin, kendisi gelmeden önce atının kişneyişi gelirdi. Evde herkes aşağı iner onu karşılardı o sesi duyunca. Gelinler sıra sıra dizilirdi. Terkisindeki eşyaların seslerini duyardım avluda. Dor bir Arap atı vardı, bu ovada öyle bir at kim-sede yoktu; toynaklarından ateş çıkardı kişneyip şahlandığı zaman. Hey gidi, ne adamdı...” dedi.

Soluklandıktan sonra ekledi:

“Muzırlık yapan kim olursa olsun kamçısını yedi. Her kim o kamçıyı yediyse sonradan adam olmuştur.”

Ellerine baktım: Elleri de yüzü gibi kıvrım kıvrım nehirlerden, vadilerden, kanyonlardan oluşan ve avuç içine doğru ovaya, derin çukurlara dönüşen oylumlu bir harita gibiydi. Özenle ve kusursuz döşenmiş kalın elektrik kabloları gibi iyice belirginleşen gövermiş el damarlarında bütün bir hayatının bilinmezlerinin dolaştığı hissine kapılırdınız.

“Nerelisin, nerede doğdun, bu köye nereden geldin ebe?” dedim duyması için sesimi yükselterek. Durdu, bir süre yine kelimeleri ağızda dokuduktan sonra konuştu: “Tabaiyetim Osmanlı, Şam’da doğmuşum. Babam değirmen taşı ustasıydı; fakat aşlık, bulgur, soku, havan taşları da yontar ve

o taşları satardı. Büyük taşlar getirirdi kağnıyla dağlardan, sonra o taşları günlerce yontardı.” Bunu dedi ve sözü, söylenmemiş olanları da yanına alarak çektiği ‘ah’ın ardından çıkan dumanların sisi içinde gitti ve burada yaşadığı evin çatısına kondu: Geriye doğru oradan Erzincan’a, sonra Bingöl’e oradan da Şam’a uzanan yolculuklara çıktı. Macerasını belki de ilk kez anlatmıştı: Şam’da bir ipek tüccarının kapısında hizmetçi iken şiddet gördüğünü ve oradan bir kaçakçı kervanıyla Bingöl’e götürüldüğünü, orada bir gözü görmeyen bir adama vardığını; sonra kocasının aşiretler arasındaki bir kavgada öldürüldüğünü; aşiret, kan davasından dağılıp da kadın sahipsiz kalınca Erzincan’da, uzak köylerden birinde, yıllığı 30 ölçek karıklıya çalışan bir çobana vardığını; çok geçmeden seferberlik ilan edildiğini, kocasının cepheye gittiğini ve bir süre koyun çobanlığı yaptığını; kocasının cepheden dönmediğini, kıtlık ve kuraklık başladığını, sonra oradan Anadolu’nun batısına kağnılarla erzak taşıdığını, dönüşünden bir süre sonra depremde aile büyüklerinin ve o arada iki çocuğunun da öldüğünü, sonra buraya gelişini...

Yormak da istemiyordum. O da zaten sözün bir yerinde, derin bir soluklanmadan sonra “Fehmim yok” diye tamamladı sözünü.

Yanına yaklaştım ve işitmesi için kulağına iyice sokularak çocukça bir soru sordum:

“Ebe” dedim, “O taş senin neyin olurdu?” dedim.

Cevabı hazırды sanki: “O taş bendim zaten oğul” dedi.

Asgelin, kadının sözünü de yanına alarak, kurulduğu yerden inip benden tarafa hopladı, bacaklarına sürtündü.